

DE-NORMALIZAREA HARNELII

CAMPANIA PREZIDENTIALĂ 2025: DE LA DEZBATERE LA „HARNEALĂ”

Prof. univ. dr. Ioan DURNESCU

În anul 2025, campania electorală pentru alegerile prezidențiale din România pare să marcheze un declin accentuat al calității discursului politic. În locul dezbaterilor de idei și politici publice, spațiul public este adesea dominat de atacuri personale, ironii ieftine și ceea ce în argou se numește „harnéală”. Termenul *harnéală* – conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române – înseamnă „ironie, batjocură; glumă proastă”. Mai poate să însemne și „simularea îmbolnăvirii în vederea sustragerii de la îndeplinirea unei sarcini”. Cu alte cuvinte, *harnéală* evocă o batjocură sau o fentă, o abatere de la seriozitate. Un concept înrudit prezent frecvent în retorica actuală este „șmecheria”, care desemnează, în fond, un șiretlic sau vicleșug, ba chiar *escrocherie ori fraudă*. Din păcate, asemenea termeni proveniți din subcultură și asociind *șarlatania cu istețimea* au devenit parte din „noul normal” al discursului public românesc.

Un exemplu grăitor din actuala campanie prezidențială este incidentul recent în care limbajul de mahala a fost adus în prim-planul dezbaterii politice online. Comediantul și vloggerul Micutz (Cosmin Nedelcu) a organizat o dezbatere electorală pe YouTube, invitându-i pe Nicușor Dan și George Simion. Când candidatul George Simion a evitat în ultimul moment participarea, moderatorul a reacționat public, difuzând o discuție privată (!) în care Simion inițial acceptase invitația. Vizibil iritat de eschiva politicianului, vloggerul i s-a adresat direct: „Domnul Simion, eu înțeleg *harnéală*, dar să o faceți cu cine trebuie!”. Practic, acesta a folosit termenul argotic „harnéală” (pe care a trebuit chiar să-l explice celuilalt invitat, un politician mai puțin familiarizat cu jargonul) pentru a descrie tertipul politicianist al lui Simion – o amânare deliberată și neserioasă a angajamentului luat. Scena a devenit virală, evidențind cât de mult a

“ O societate în care șmecheria, înțeleasă ca abilitatea de a trișa sistemul sau de a-ți urmări doar interesul propriu prin orice mijloace, este ridicată la rang de virtute este o societate care își erodează din interior temeliile încrederii reciproce. ”

pătruns limbajul de stradă în comunicarea politică: un moderator al unei dezbateri electorale ajunge să folosească public cuvântul *harnéală* pentru a caracteriza comportamentul unui candidat, fără ca publicul să se mire, ba chiar găsind expresia adecvată situației.

Normalizarea inculturii și a violenței verbale

Această tendință nu se limitează la un incident punctual, ci semnalizează un fenomen socio-logic îngrijorător: normalizarea subculturii proastei educații și a violenței de limbaj în sfera publică. Ceea ce odinioară ar fi fost considerat limbaj indecent sau nepotrivit pentru un politician este astăzi folosit cu nonșalanță, ba chiar strategic, pentru a câștiga capital electoral. Insultele, sarcasmul agresiv, glumele de mahala și apelativele jignitoare au devenit arme retorice uzuale. Politicienii care recurg la ele sunt adesea văzuți ca „autentici” sau „popolari”, fiind recompensați mediatic prin atenție sporită, în timp ce discursul cumpătat, tehnic sau intelectual ajunge să pară anost și inefficient în lupta pentru vizibilitate.

Acest derapaj al discursului indică faptul că elemente din ceea ce am putea numi „cultura șmecheriei” au fost treptat validate social. „Șmecherul” – în înțelesul balcanic al cuvântului, de persoană descurcăreță, care „se scoate” din orice situație prin tertipuri – a devenit un model aspirational pentru mulți tineri, în detrimentul *modelului intelectual* sau al profesionistului integru. În spațiul public românesc contemporan, glumele groase și abordarea de *băiat descurcăreț* par să genereze mai mult entuziasm decât argumentele bazate pe expertiză sau etică. Sociologii și comentarii culturali observă cu tristețe această inversare a valorilor.

În mod similar, alți observatori subliniază „*Jumea pe dos*” în care trăim: cunoștințele autentice și performanța academică sunt marginalizate sau ridiculizate, pe când celebritățile triviale și pseudo-valorile popularează imaginarul colectiv. Când toată lumea

știe numele unei vedete de televiziune fără talent real, dar aproape nimeni pe cel al unui scriitor, om de știință sau filosof contemporan, este clar că ordinea valorilor s-a pervertit. În acest context, limbajul vulgar și atitudinea de mahala prosperă: ele sunt congruente cu o cultură populară care glorifică scandalul, „șmecheria” și forța brută, în locul civilității, erudiției și dialogului rațional. Din păcate, *violența de limbaj* (insultele, amenințările, derapajele rasiste sau sexiste) contribuie la o atmosferă publică tot mai conflictuală. Ceea ce începe ca limbaj trivial se poate transforma ușor în *ură de-a dreptul*, mai ales pe rețelele de socializare, unde invectiva a devenit monedă curentă. Astfel, normalizarea *harnelii* și a *șmecheriei* în discurs nu e doar o problemă stilistică – ea devine o problemă socială, semnalând o criză a valorilor educaționale și morale care poate avea consecințe grave pe termen lung.

Când „șmecheria” subminează contractul social

Impactul acestor evoluții asupra coeziunii sociale este profund și îngrijorător. O societate în care *șmecheria* – înțeleasă ca abilitatea de a trișa sistemul sau de a-ți urmări doar interesul propriu prin orice mijloace – este ridicată la rang de virtute este o societate care își erodează din interior temeliile încrederii reciproce. Țesutul social al unei națiuni se bazează pe un minim consens privind normele de conviețuire și pe credința cetățenilor că joacă după *aceleași reguli*. Atunci când oamenii văd că cei ajunși în poziții înalte folosesc tertipuri, minciuni sau limbaj agresiv pentru a-și impune voința, mesajul implicit către populație este că regulile pot fi încălcate dacă ești suficient de „șmecher”. (continuare în pag. 19)

În loc să fie modele de integritate, liderii care recurg la harneală și șmecherie semnalează că *cinstea și respectul* nu sunt necesare pentru succes. Aceasta poate duce la o spirală periculoasă: cetățenii de rând, simțindu-se trădați, vor fi tentați să își încalce la rândul lor obligațiile civice, considerându-se îndreptățiți să „fenteze” sistemul.

Ne aflăm, așadar, în fața erodării contractului social – acel acord tacit sau explicit care stă la baza societății moderne. În termeni clasici, contractul social (concept teoretizat de filosofi ca Thomas Hobbes, John Locke și mai ales Jean-Jacques Rousseau) reprezintă *acordul prin care indivizii acceptă să renunțe la o parte din libertățile lor și să respecte reguli și legi comune, în schimbul protecției și beneficiilor oferite de viața în societate*. Celebrul filosof iluminist Rousseau rezuma această idee afirmând că „*omul se naște liber, și pretutindeni este în lanțuri*” – adică libertatea absolută a stării naturale e limitată de pactul social, însă tocmai prin acest pact se obține un bine comun superior. Contractul social asigură ordinea și securitatea, permițându-le oamenilor să conviețuiască pașnic și să coopereze pentru prosperitatea generală. Încrederea este elementul-cheie care face posibil acest contract nevăzut: oamenii respectă regulile și autoritatea statului doar atât timp cât cred că și ceilalți o fac, și că statul însuși (prin instituțiile și liderii săi) acționează corect.

Din nefericire, încrederea publicului în instituții și lideri scade vertiginos atunci când aceștia din urmă recurg la comportamente *necinstite* sau *necivilizate*. Iar fără încredere, avertizează experții, chiar țesutul democrației este pus în pericol. Un studiu european recent sublinia că încrederea este liantul care ne ține împreună; ea reprezintă forța contractului social și fundamentul democrației. Fără acest liant, societatea se fărâmițează în facțiuni, cooperarea dispare, iar oamenii se retrag în cercul lor restrâns, suspectându-i pe ceilalți și pe guvernanți de rea-credință. Fragmentarea socială ce rezultă poate amplifica populismul, subminând stabilitatea și buna funcționare a societății. Deja vedem aceste efecte: discursul de ură și teoriile conspirației (alimentate de limbajul violent al unor lideri) scad încrederea între grupuri și în instituții, alimentând un climat de „toți fură, toți mint, fiecare pe cont propriu”. Într-o asemenea atmosferă, *contractul social* – care presupune respect reciproc și supunere față de lege în beneficiul comun – ajunge să fie ignorat. Dacă „șmecherii” conduc, iar „fraierii” (cei corecți) sunt luați în derâdere, cine mai e dispus să joace corect? Pe termen lung, această stare de fapt amenință însăși coeziunea națională: scade solidaritatea, scade participarea civică, oamenii nu mai cooperează pentru proiecte comune, ci caută fiecare să se descurce cum poate. Un astfel de climat generalizat de neîncredere și cinism este exact opusul a ceea ce și-au imaginat teoreticienii contractului social precum Rousseau, care visau la o comunitate unită de valori și de voință generală de a promova binele comun.

Diaspora și exportul comportamentelor subculturale

Fenomenul despre care discutăm, *normalizarea harnelii și a șmecheriei*, nu se limitează la granițele țării. Din păcate, el este „exportat” și în comportamentele unor români din diaspora, unde contrastează adesea puternic cu normele sociale ale țărilor-gazdă. Avem

exemple concrete, devenite virale în media internațională, care ilustrează cum obiceiurile balcanice nepotrivite ies în evidență pe scena occidentală.

În decembrie 2020, de pildă, trei cetățeni români stabiliți în Marea Britanie au stârnit stupefacție la Londra, după ce au sacrificat un porc în mod tradițional și apoi *au defilat cu el pe stradă*, în plină zi, ca și cum s-ar afla în satul natal (<https://www.digi24.ro/stiri/imagini-virale-trei-romani-au-taiat-porcul-si-au-defilat-cu-el-pe-strazile-londrei-1423728>). Imaginile video arătau cum românii scot porcul proaspăt tăiat din portbagajul mașinii, unul dintre ei și-l pune în spate și traversează strada prin capitala britanică, spre amuzamentul conaționalilor implicați. Ceea ce pentru ei părea o glumă sau o bravură (însoțită chiar de îndemnuri hazlii, de genul „Hai, băieți, cu porcul!”) a reprezentat pentru trecători o scenă șocantă. În Marea Britanie, astfel de practici sunt nu doar profund inadecvate cultural, dar și *ilegale* (reglementările sanitare și de protecție a animalelor interzic sacrificarea porcinelor în curți neautorizate). Episodul a atras atenția poliției și a generat un val de critici pe rețelele sociale, punând comunitatea românească din zonă într-o lumină negativă.

Un incident similar a avut loc în Italia, la Anzio, unde patru români au decis să taie porcul de Crăciun în curtea proprie, ignorând complet legile italiene (<https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/patru-romani-din-italia-risca-inchisoarea-dupa-ce-au-sacrificat-un-porc-in-propria-curte-1057953>). Au fost surprinși de carabinieri cu carcasa porcului (jumătate pârilită și abandonată pe o masă), iar consecințele au fost severe: conaționalii noștri s-au trezit *acuzăți penal pentru sacrificare ilegală de animale* și riscă închisoare de până la un an și amenzi uriașe, de zeci de mii de euro. Știrea, preluată pe larg în presa italiană, a stârnit indignare locală. Dincolo de cruzimea percepută, italienii au văzut în acest gest o sfidare a normelor fundamentale de conviețuire civilizată. Astfel de incidente alimentează stereotipuri despre români ca fiind *necivilizați* sau *barbari*, afectând grav reputația întregii comunități de migranți.

Un alt exemplu, mai puțin strident, dar la fel de problematic, este *gestionarea deșeurilor* de către unii compatrioți din diaspora. Țările nordice, precum Danemarca, au standarde foarte ridicate privind curățenia spațiului public și un simț civic deosebit de pronunțat. Regulile de colectare selectivă a gunoiului și amenzi drastice fac ca nimeni să nu își permită să arunce vreo hârtie pe jos – de teama sancțiunilor. Nimeni nu-și permite să arunce gunoiul unde și cum trebuie, iar serviciile de salubritate veghează vigilent respectarea regulilor. În acest context, *obiceiul* unora dintre români de a arunca la întâmplare gunoai pe stradă sau de a crea rampe ilegale de deșuri devine extrem de vizibil și generează reacții dure din partea localnicilor. Chiar dacă majoritatea românilor din diaspora respectă legile țării de adopție, *cazurile izolate de incivilitate atrag atenția disproporționat* și pot tensiona relațiile dintre comunitățile de români și societățile-gazdă. Un sac de gunoi lăsat în fața blocului la loc nepotrivit, o chiuvetă veche abandonată pe spațiul verde sau pur și simplu nepăsarea față de regulile de reciclare – toate acestea, atunci când sunt asociate cu originea română a făptașilor, întăresc prejudecățile și

crează o imagine colectivă nedreaptă, dar greu de combătut. Practic, exportăm „harneala” și „șmecheria” și peste hotare, sub forma atitudinii de „las' că merge și-așa”, într-o lume care nu este dispusă să le tolereze.

Soluții: spre o renaștere culturală și civică

În fața acestor realități incomode, devine evidentă necesitatea unei renașteri culturale și a unei educări civice, atât în țară, cât și în comunitățile din străinătate. Fenomenele descrise nu sunt ireversibile; ele pot fi combătute prin strategii pe termen lung care să reconstruiască respectul față de educație, bunul-simț și dialogul civilizată.

lătă câteva direcții de acțiune posibile:

Dacă „șmecherii” conduc, iar „fraierii” (cei corecți) sunt luați în derâdere, cine mai e dispus să joace corect? Pe termen lung, această stare de fapt amenință însăși coeziunea națională: scade solidaritatea, scade participarea civică, oamenii nu mai cooperează pentru proiecte comune, ci caută fiecare să se descurce cum poate. Un astfel de climat generalizat de neîncredere și cinism este exact opusul a ceea ce și-au imaginat teoreticienii contractului social, precum Rousseau, care visau la o comunitate unită, de valori și de voință generală în a promova binele comun.

- **Recalibrarea discursului public prin educație și autoreglementare politică:** Partidele politice și candidații însuși ar trebui să conștientizeze că degradarea limbajului le poate aduce câștiguri pe termen scurt, dar erodează încrederea publicului pe termen lung. Codurile etice ale partidelor ar trebui să includă sancțiuni pentru limbaj injurios sau instigare la ură. De asemenea, educația civică în școli poate juca un rol-cheie: elevii trebuie formați să recunoască și să respingă argumentele *ad hominem*, manipularea emoțională și violența verbală. O tânără generație care gândește critic și comunică civilizată va penaliza, în timp, prin vot, pe politicienii care recurg la harneală în loc de politici substanțiale. În plus, instituții precum Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) pot continua să supravegheze limbajul din media: emisiunile care promovează trivialitatea și injuria ar trebui descurajate prin amenzi și poziții publice, astfel încât standardele discursului public să fie ridicate treptat.

- **Promovarea valorilor culturale autentice:** O renaștere culturală presupune readucerea în prim-plan a valorilor și reperelor intelectuale care coagulează pozitiv societatea. Asta înseamnă investiții în cultură și educație: finanțarea bibliotecilor, a teatrelor, a filmului și cărții de calitate, organizarea de dezbateri și festivaluri pe teme umaniste și științifice accesibile publicului larg. Mass-media are și ea un rol crucial – talk-show-urile și platformele de opinie ar putea oferi mai mult spațiu experților reali (sociologi, politologi, profesori) care să analizeze fenomenele sociale, oferind perspective argumentate și calm temperate, ca alternativă la vociferările senzaționaliste. Modelele pozitive trebuie făcute vizibile: profesori dedicați, antreprenori onești, tineri care fac performanță academică sau civică – povestea lor poate inspira și contrabalansa influența personajelor care astăzi fac rating prin scandal. Este nevoie de o contracultură a deconștientării, sprijinită de instituții și societatea civilă, pentru a delegitimiza încetul cu încetul vulgaritatea ca nou standard.

- **Reimplicarea diasporei în viața culturală și civică:** Românii din străinătate pot și trebuie să fie parte integrantă a acestei renașteri culturale. Ei reprezintă un potențial enorm – punți între civilizații, comunități expuse la bune practici occidentale, dar legate emoțional de țară. Institutele culturale românești din străinătate (Institutul Cultural Român – ICR – are filiale în numeroase capitale) și misiunile diplomatice pot juca un rol activ în a oferi diasporei programe de educație continuă și implicare culturală. Deja, de Ziua Europei sau cu alte ocazii, ICR organizează în colaborare cu ambasadele diverse evenimente – expoziții, concerte, proiecții de filme românești – menite să mențină contactul emigranților cu patrimoniul cultural național. (*continuare în pag. 20*)

REVISTĂ DE INFORMARE ȘI CULTURĂ JURIDICĂ

Adresa: Bd. Magheru nr. 22.
București, Sector 1

Editat de UNIUNEA JURISTILOR DIN ROMÂNIA
Director fondator “Seria nouă”: **Gavril Iosif CHIUZBAIAN**
Director: **Prof. univ. dr. av. Ioan CHELARU**
Redactor șef: **Conf. univ. dr. Gheorghe GHEORGHIU**
Senior editor: **Prof. univ. dr. h.c. Ovidiu PREDESCU**
Secretar de redacție: **Claudiu PAMUC**

Revistă realizată în colaborare cu Editura **TREND**
Tiparul executat de **TTC** / office@tncgroup.ro / www.tncgroup.ro

ISSN: 2457-2314

Se distribuie gratuit

Aceste eforturi trebuie extinse și dublate de inițiative educative: cafenele culturale, cursuri de limba română pentru tinerii născuți în străinătate, ateliere despre obiceiurile românești *adaptate la contextul local* (cum să sărbătorești tradițiile – de pildă Ignatul porcului – fără a încălca legile sanitare ale țării-gazdă), precum și programe de mentorat în comunitățile de români. Ambasadele și consulatele, împreună cu asociațiile de români din diaspora, ar putea disemina ghiduri de bune practici privind viața în țara de adopție: de la reguli de comportament civic (cum gestionăm deșeurile, cum respectăm spațiul public) până la participarea la viața locală (voluntariat, dialog intercultural).

- **Campanii anti-stereotip și dialog intercultural;** Este important, de asemenea, ca diaspora să fie ajutată să își schimbe propria narațiune în ochii localnicilor. În loc ca incidentele negative să definească percepția asupra românilor, comunitățile trebuie încurajate să organizeze *acțiuni pozitive vizibile*: zile ale culturii române, evenimente caritabile, acțiuni de ecologizare locală făcute de grupuri de români (pentru a arăta că nu suntem doar generatori de probleme, ci și parte din soluție). Autoritățile române, prin departamentele

pentru diaspora, ar putea finanța micro-proiecte locale care să promoveze cooperarea între români și ceilalți cetățeni – de exemplu, un proiect în Danemarca unde tinerii români și danezi lucrează împreună la curățarea unui parc sau la un schimb cultural. Astfel de inițiative contracarează prejudecățile și îi educă indirect pe conaționali noștri, prin presiunea pozitivă a grupului: când vezi alți români respectând regulile și fiind apreciați pentru asta, ești mai puțin tentat să te porți deviant.

Nu în ultimul rând, e nevoie de lideri integri și empatici, atât în țară cât și în diaspora, care să inspire prin exemplul personal. *De-normalizarea harnelii* începe de sus: dacă am avea în funcții publice oameni care să demonstreze consecvent respect pentru interlocutori, limbaj civilizată și corectitudine, încet-încet și tonul general din societate s-ar putea schimba. Este un proces de durată, ce-i drept. Va trebui să trecem printr-un *moment de introspecție colectivă*, să ne întrebăm: chiar vrem să trăim într-o țară – sau într-o comunitate – unde legea celui mai „șmecher” e legea supremă? Răspunsul sper că va fi nu. Iar dacă răspundem nu, atunci fiecare, la nivelul lui, are datoria de a nu mai

tolera și alimenta acest *nou normal* al inculturii.

Concluzie

„De-normalizarea harnelii” presupune a readuce normalitatea adevărată în spațiul public: normalitatea respectului, a decenței și a competenței. Campania electorală din 2025 ne-a arătat imaginea unei societăți în care limbajul și comportamentul subcultural au câștigat teren. Dar tot ea poate fi un catalizator pentru schimbare, **dacă suficient de mulți dintre noi vom spune răspicat că nu acesta este standardul pe care îl acceptăm.** Sociologic vorbind, o societate coezivă și funcțională nu se poate clădi pe bațjocură și șmecherie, ci pe încredere și valori comune. Contractul nostru social – pactul nevăzut care ne permite să fim o comunitate – are nevoie de un *upgrade moral*. Jean-Jacques Rousseau vedea contractul social ca pe o garanție a libertății și binelui comun, însă astăzi trebuie să ne amintim că acel contract nu poate fi menținut fără *educație și cultură*. Să investim, așadar, în aceste domenii. Să ne educăm copiii, dar și unii pe alții, continuu, chiar și după încheierea școlii formale. O renaștere culturală – care să includă și diaspora – este antidotul pe termen

lung la derapajele pe care le trăim. Prin redescoperirea bunelor maniere, a limbajului civilizată și a mândriei de a aparține unei culturi bogate (și nu unei subculturi a incivilității), putem spera ca, peste câțiva ani, *harnela* să redevină ceea ce ar fi trebuit să rămână: o glumă proastă, și nu modul obișnuit de a fi al societății noastre.

mențiune:

Articolul a fost publicat anterior și pe platforma **contributors.ro**.

despre autor:

Prof. univ. dr. Ioan Durnescu este profesor al Facultății de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București, unde desfășoară activități de predare și cercetare în domeniul probațiunii, reformei penitenciarelor și deradicalizării. Interesele sale academice se concentrează asupra studiului comparativ al sistemelor de probațiune, reintegrării persoanelor condamnate și dezvoltării unor intervenții eficiente pentru persoanele implicate în justiție.